Lietas arhīva Nr. A42-00772-18/26
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0712.A420269917.1.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018. gada 12. jūlijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis Romāns Dončenko,

piedaloties līdzpieteicējiem /pers. A/ un /pers. B/,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts policijas – pilnvarotajai pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par Valsts policijas faktiskās rīcības, kas izpaudusies kā bezdarbība, nereaģējot uz /pers. A/ un /pers. B/ izsaukumiem, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Līdzpieteicēji /pers. A/ un /pers. B/ 2016. gada 20. augustā telefoniski vērsās Valsts policijā un ziņoja par to, ka viņu kaimiņš viņu nekustamajam īpašumam pieguļošajā teritorijā bez iepriekšēja brīdinājuma izplatījis nezināmu ķīmisku vielu, radot iespējamu piesārņojumu. Policija notikuma vietā neieradās.

[2] Līdzpieteicēji 2016. gada 30. augustā vērsās ar iesniegumu valsts iestādēs – Valsts vides dienestā, Valsts augu aizsardzības dienestā un Valsts policijā, kā arī pie nevalstiskās organizācijas (*lietas 1. sējuma 153.?158. lapa*) par iepriekš minēto incidentu 2016. gada 20. augustā. Līdzpieteicēji citstarp lūguši izvērtēt Valsts policijas prettiesisko rīcību, kuras dēļ netika veikta tūlītēja pārbaude un fiksēti pierādījumi.

[3] Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Ogres iecirknis ar 2016. gada 12. septembra vēstuli informējis /pers. B/, ka par iepriekš minēto 2016. gada 20. augusta notikumu ir tikusi uzsākta lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā.

[4] Līdzpieteicēji 2016. gada 16. septembrī vērsās ar iesniegumu Valsts policijā un Iekšējās drošības birojā (*turpat, 162.?166. lapa*).
Valsts policijas Iekšējās kontroles birojs 2016. gada 19. oktobrī sniedza līdzpieteicējiem atbildi (*turpat, 172.?174. lapa*), cita starpā norādot, ka policijas amatpersonām nebija pamats izbraukt uz konkrēto izsaukumu 2016. gada 20. augustā, jo, ņemot vērā policijas rīcībā esošos materiālos un cilvēku resursus, policijai nav iespējams izbraukt uz katru izsaukumu, kur privātmājas teritorijā īpašnieks veic zemes apsaimniekošanas darbus.

[5] Līdzpieteicēji 2017. gada 14. jūnijā vērsās ar iesniegumu pie Valsts policijas priekšnieka (*turpat, 33.?49. lapa*). Iesniegumā norādīts, ka Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Ogres iecirknis ir pieļāvis prettiesisku faktisko rīcību, nereaģējot uz izsaukumiem saistībā ar iepriekš minēto 2016. gada 20. augusta notikumu. Ja policija būtu savlaicīgi reaģējusi uz tai sniegto informāciju un ierastos notikuma vietā, tiktu veiktas nepieciešamās darbības prettiesiskās rīcības seku novēršanai. Tostarp būtu iespējams precīzi noskaidrot izsmidzināto vielu, un tas savukārt ļautu saņemt adekvātu medicīnisko palīdzību. Tā kā policija nav reaģējusi, tas radījis līdzpieteicējiem psiholoģisku traumu – neziņas, bezpalīdzības sajūtu un neuzticēšanos policijai kā iestādei, kura kalpo sabiedrībai. Līdzpieteicēji uzskata, ka viņiem ir ticis nodarīts smags morāls kaitējums un kaitējums veselībai, un sakarā ar to lūguši Valsts policijai atlīdzināt kaitējumu, izmaksājot /pers. A/ 28 457,44 *euro* un /pers. B/ – 17 074,46 *euro*.
Ar Valsts policijas priekšnieka p.i. 2017. gada 13. jūlija lēmumu Nr. 292 (*turpat, 19.?25. lapa*) un Nr. 293 (*turpat, 26.?32. lapa*) (turpmāk – Lēmumi) atteikts atzīt līdzpieteicēju tiesības uz atlīdzinājumu. Lēmumos norādīts, ka Valsts policijas Iekšējās kontroles birojs iepriekš līdzpieteicējiem jau izskaidroja, ka Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Ogres iecirkņa amatpersonu rīcībā netika konstatēts tiesību normu pārkāpums. Iestādes rīcība bijusi tiesiska un pamatota, līdz ar to nav iestājies morālā un personiskā kaitējuma atlīdzības pienākums un Valsts policijai nav pamata lemt par līdzpieteicējiem norādītā kaitējuma atlīdzinājumu.

[6] Līdzpieteicēji vērsušies tiesā ar pieteikumu par Valsts policijas faktiskās rīcības, kas izpaudusies kā bezdarbība, nereaģējot uz līdzpieteicēju izsaukumiem, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.
[6.1] Likumā „Par policiju" nav noteikts, ka policijai būtu jāreaģē tikai uz tādiem izsaukumiem, kuros uzreiz tiek uzrādīti pierādījumi. Policijai ir pienākums rīkoties arī tad, ja tiek izteiktas vien aizdomas par izdarītu vai vēl novēršamu likumpārkāpumu.
[6.2] Policija vilcinājusies ar fakta reģistrāciju.
[6.3] Līdzpieteicējiem ir iebildumi pret to, ka Lēmumos nav atbildēts par visām notikuma dienā notikušajām telefona sarunām saistībā ar incidentu.
[6.4] Līdzpieteicēji no savas puses izdarīja visu iespējamo, lai saņemtu palīdzību no valsts iestādēm, tādēļ nevar būt līdzatbildīgi par Valsts policijas īstenoto viņu likumīgo interešu aizskārumu.
[6.5] Policijas darbiniekiem, kuri runāja ar līdzpieteicējiem pa telefonu, bija jāsaprot no viņu teiktā, ka pastāv apdraudējums viņu veselībai un īpašumam, taču pret to tikusi pausta nevērīga un vienaldzīga attieksme.
[6.6] Valsts policija ir iestāde, kurai nekavējoši jāreaģē uz prettiesiskām darbībām un tās jāfiksē, turpretim Valsts vides dienestam vai citām vides aizsardzības iestādēm šādu operatīvas reaģēšanas funkciju nav.
[6.7] Līdzpieteicēji pauduši aizdomas, ka policijas bezdarbība ir bijusi saistīta ar to, ka vainīgā persona ir privāti pazīstama policijas darbiniekiem un

ir ar tiem draudzīgās attiecībās.

[6.8] Vainīgās personas prettiesiskā rīcība un Valsts policijas bezdarbība ir vienlīdzīgi galvenie faktori, kas radījuši pieteicējiem nelabvēlīgas sekas. Ja Valsts policija būtu laicīgi reaģējusi un veikusi visu iespējamo prettiesiskās rīcības seku novēršanai, tad /pers. A/ veselībai nodarītais kaitējums būtu bijis mazāks, bet /pers. B/, iespējams, nebūtu nodarīts vispār.

[6.9] Līdzpieteicējiem nodarīts smags morālais kaitējums, kas izpaužas kā smaga psiholoģiska trauma ar ilgstošām sekām – radusies absolūta neuzticēšanās Valsts policijai.

[6.10] /pers. A/ nodarīts sevišķi smags, bet /pers. B/ – smags personiskais kaitējums. /pers. A/ veselības stāvoklis joprojām ir nestabils, tiek prognozēta notikušās saindēšanās rezultātā radušās acu saslimšanas – kataraktas tālāka progresēšana tuvākajā laikā, māte ir iestājusies rindā uz operāciju abām acīm. /pers. B/ vēl 2017.gada februārī bija spiests lietot astmas medikamentus, arī 2017. gada augustā joprojām bijušas sāpes ceļu locītavās sakarā ar iekaisumu (sinovītu).

[7] Paskaidrojumā tiesai Valsts policija pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumos minētajiem argumentiem.

Papildus norāda, ka no pieteikuma neizriet ziņas par to, kura Valsts policijas amatpersona ir personiski pazīstama ar vainīgo personu un kā tieši šī persona ietekmējusi sarunu gaitu ar pieteicēju /pers. B/ un informācijas apriti Valsts policijas struktūrvienībās. Nepamatots ir apgalvojums, ka Valsts policijai ir interešu konflikts kriminālprocesā, tā kā iestādei nevar būt interešu konflikta. /pers. A/ nav sniegusi informāciju, tieši ar kādu vielu bija saindējusies un kādi dokumenti apliecina saindēšanās faktu.

Valsts policija nav nodarījusi līdzpieteicējiem personisko kaitējumu, tā kā nebija pieļāvusi bezdarbību, bet bija sniegusi informāciju, kas bijusi nepieciešama līdzpieteicēju interešu aizsardzībai.

[8] 2017. gada 20. oktobrī tiesā saņemti līdzpieteicēju iebildumi par Valsts policijas paskaidrojumiem. Norāda, ka Valsts policija sniegusi maldinošu informāciju par to, ka notikusi tikai viena telefonsaruna, nevis trīs. Attiecībā uz interešu konfliktu līdzpieteicēju rīcībā ir informācija, ka vainīgā persona pastāvīgi pavada brīvo laiku ar Valsts policijas un citu iekšlietu sistēmas iestāžu amatpersonām, kuru vārdi un uzvārdi identificējami no pieteikumā ietvertās informācijas. Attiecībā par saindēšanos – pieteikumā un tam pievienotajos dokumentos ir informācija par saindēšanās faktu un konkrētu vielu.

[9] Tiesas sēdē līdzpieteicēji uzturēja prasījumu, bet Valsts policijas pilnvarotā pārstāve to neatzina.

Motīvu daļa

[10] Pieteikuma priekšmets lietā ir Valsts policijas faktiskā rīcība 2016. gada 20. augustā, veicot dienesta pienākumus sakarā ar izsaukumiem par nezināmas vielas lietošanas faktu līdzpieteicēju nekustamajam īpašumam pieguļošajā teritorijā.

[11] Saskaņā ar likuma „Par policiju" 10. panta pirmās daļas 2. punktu viens no policijas darbinieka pamatpienākumiem atbilstoši dienesta kompetencei ir reģistrēt iesniegumus un informāciju par noziedzīgiem nodarījumiem un citiem likumpārkāpumiem, par notikumiem, kuri apdraud personu vai sabiedrības drošību, un par tajos iesaistītajām personām, savlaicīgi reaģēt uz sniegto informāciju, kā arī nodot kompetentām amatpersonām un institūcijām saņemto informāciju par personu vai sabiedrības drošību apdraudošiem notikumiem (avārijām, ugunsgrēkiem, katastrofām, stihiskām nelaimēm un citiem gadījumiem).

Savukārt atbilstoši likuma 10. panta ceturtajai daļai Ministru kabinets nosaka šā panta pirmās daļas 2. punktā minēto iesniegumu un informācijas reģistrēšanas kārtību, apjomu un glabāšanas termiņus, kā arī reaģēšanas laiku, ja saņemta informācija par noziedzīgiem nodarījumiem, citiem likumpārkāpumiem un notikumiem, kuri apdraud personu vai sabiedrības drošību. Pamatojoties uz šo normu, izdoti Ministru kabineta 2012. gada 20. marta noteikumi Nr. 190 „Noteikumi par notikumu reģistrēšanas kārtību un policijas reaģēšanas laiku" (turpmāk – noteikumi Nr. 190), kas jau detalizēti reglamentē policijas darbinieku rīcību gadījumā, kad saņemtas ziņas par iespējamu likumpārkāpumu.

[12] Tātad policijas kompetence personu drošības jomā sākas jau ar ziņu reģistrēšanu un ierašanos notikuma vietā likumā noteiktajā kārtībā un laikā, un tikai tad, ja konstatējams attiecīgs pamats, tiek uzsākts kriminālprocess vai administratīvā pārkāpuma lietvedība. Līdz ar to persona, kuras tiesības iespējamais likuma pārkāpums aizskar, ne vienmēr var sagaidīt minēto procesu uzsākšanu (arī tādēļ, ka konkrēts likumpārkāpums nav aptverts ar konkrētu sodošā procesa normu), bet šai personai ir tiesības uz to, lai policija veic tai likumā noteiktos pienākumus personu un sabiedrības drošības garantēšanā un likumpārkāpumu novēršanā. Citiem vārdiem, policijas vienīgie pienākumi personu un sabiedrības drošības garantēšanā un likumpārkāpumu novēršanā neaprobežojas tikai ar sodu procesiem, bet tās pienākums ir piemērotā veidā reaģēt uz ziņām par drošības apdraudējumiem un likumpārkāpumiem, gādāt par sabiedrisko mieru, sniegt palīdzību savas kompetences robežās utt. (*sk. Augstākās tiesas 2015. gada 29. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA–332/2015 (6-70012714/39) 6. punktu*). Policijas rīcība, tiesību normās noteiktajā kārtībā un veidā nereaģējot uz personas sniegtajām ziņām par likumpārkāpumu un nerīkojoties, lai to novērstu, atbilst faktiskās rīcības pazīmēm, ciktāl netiek skarts kriminālprocesa vai administratīvā pārkāpuma lietvedības ierosināšanas jautājums (*sk. turpat 7. punktu*).

[13] Izskatāmajā gadījumā nav strīda par to, ka notikums, saistībā ar kuru līdzpieteicēji telefoniski vērsās Valsts policijā, ir rezultējies ar administratīvā pārkāpuma konstatēšanu un vainīgās personas sodīšanu.

Tomēr, lai izvērtētu Valsts policijas faktiskās rīcības tiesiskumu, reaģējot uz telefoniski saņemtajām ziņām, vispirms ir jāveic līdzpieteicēju Valsts policijai mutiski sniegtās informācijas analīze. Tādējādi ir jākonstatē, ka pēc šīs informācijas bija identificējams likumpārkāpums, kas apdraud personu vai sabiedrības drošību.

[14] No lietā esošajiem sarunu audioierakstiem tiesa konstatē, ka pieteicēja /pers. A/, pirmo reizi sazinājusies ar Valsts policiju, uzdevusi jautājumu par to, kurā iestādē būtu iespējams vērsties ar sūdzību par to, ka kaimiņš karstā laikā lietojis indīgu vielu, aplaistot nezāles nelielā attālumā no mājas ārdurvīm. Policijas darbiniece atbildēja pieļāvuma formā, ka kompetentā institūcija šajā gadījumā būtu pašvaldības policija. Otro reizi sazinājusies ar Valsts policiju, /pers. A/ izteica neapmierinātību ar to, ka četru metru attālumā no viņas durvīm ir tikušas lietotas ķīmikālijas, kas viņai tagad jāelpo, un pauda bažas, ka iznīks viņas dzīvžogs. Policijas darbinieks atbildēja, ka šajā gadījumā ir jāvēršas pašvaldības policijā.

Pieteicējs /pers. B/, sazinājies ar Valsts policiju, paskaidroja, ka bija neveiksmīgi mēģinājis sazināties ar vides dienestu un ka pēc glābšanas dienesta ieteikuma vēršas Valsts policijā, lai tiktu piefiksēts fakts, ka viņa kaimiņš bez saskaņojuma lietojis raundapu, saindējot augsni. /pers. B/ pauda bažas par ogulājiem un viņa sunim iespējami radītu kaitējumu. Policijas darbinieks apšaubīja, ka policija šo faktu var piefiksēt, un ieteica /pers. B/ pašam

paņemt augsnes paraugus un nogādāt tos vides dienestam. Otro reizi sazinājies ar Valsts policiju, /pers. B/ informēja, ka kaimiņš gar sētu izsmidzinājis nezināmu ķīmisku vielu, iespējams, raundapu. /pers. B/ paskaidroja, ka nav varējis sazināties ar vides dienestu, bet pašvaldības policija atteikusies izbraukt. Valsts policijas darbinieks paskaidroja /pers. B/, ka kompetentā iestāde šajā gadījumā ir vides dienests, un pārtrauca sarunu.

[15] Valsts policija Lēmumā atzīmējusi, ka tikusi saņemta informācija, ka līdzpieteicēju kaimiņš savā īpašumā apstrādājis augus ar nezināmu ķīmisku vielu, taču /pers. B/ nav norādījis uz to, ka šo darbību rezultātā /pers. B/ vai apkārtējai videi ir radies kāds kaitējums. Tādēļ Valsts policija uzskata, ka nepastāvēja objektīvs pamats izbraukt uz konkrēto izsaukumu, jo objektīvi nav iespējams izbraukt katru reizi, kad privātā teritorijā notiek zemes apsaimniekošanas darbi.

[16] Tiesa Valsts policijas nostājai nepiekrīt turpmāk minēto iemeslu dēļ.

[17] No noteikumu Nr. 190 1.1. apakšpunkta izriet, kāda veida informācija policijai ir jāreģistrē – pirmkārt, informāciju par noziedzīgiem nodarījumiem un citiem likumpārkāpumiem, otrkārt, par notikumiem, kuri apdraud personu vai sabiedrības drošību.

Vispirms jānorāda, ka pēc līdzpieteicēju sniegtās informācijas objektīvi varēja pastāvēt grūtības identificēt šo notikumu kā likumpārkāpumu. Nav noliedzams, ka ķīmisko vielu lietošana nezāļu iznīcināšanai ir visai izplatīta parādība, un ar ierobežotu informācijas apjomu nav viegli nešaubīgi noteikt, kurā gadījumā tā pārkāpj tiesību normas un kurā nē. Taču jebkurā gadījumā izšķiroša nozīme ir tam, vai pastāv apdraudējums ar likumu aizsargātajām personu interesēm un kādā mērā tas izpaužas. Izskatāmajā situācijā visai uzkrītoši ir tas, ka Valsts policijas darbinieki pat necentās noskaidrot sīkākus notikuma apstākļus, uzdodot precizējošus jautājumus, piemēram, kādas sekas jau ir iestājušās, kāda ir cilvēku pašsajūta u.tml. Šāda rīcība neliecina par ieinteresētību sniegt palīdzību. Iespējams, policijas darbiniekiem nākas bieži saskarties ar situācijām, ka personas, kuras telefoniski vēršas policijā par dažādiem jautājumiem, mēdz pārspīlēt notikumu raksturu un viņiem radīto negatīvo seku apmērus, tāpat izsaukumu patiesie cēloņi var būt saistīti ar personiska rakstura attiecību kārtošanu. Taču izskatāmajā gadījumā policijas darbinieki izdarījuši pārsteidzīgus secinājumus par minētā notikuma maznozīmīgumu, jo, lai nonāktu pie šāda secinājuma, esošā informācija bija acīmredzami nepietiekama. Turklāt, kā liecina turpmākā notikumu gaita, aizdomas par notikušu administratīvu pārkāpumu ir bijušas pamatotas.

Tiesas ieskatā, tiesību normā ietvertais termins „notikums, kas apdraud personu vai sabiedrības drošību" ir jātulko iespējami plaši. Proti, kamēr nav pilnīgi droša pamata uzskatīt pretējo, ir jāpieņem, ka notikums rada reālu apdraudējumu, un atbilstoši uz to jāreaģē.

Ņemot vērā minēto, tiesa uzskata, ka Valsts policijas darbiniekiem, telefoniski saņemot informāciju par nezināmas ķīmiskas vielas lietošanas faktu, bija šī informācija jāreģistrē. Lietā nav strīda, ka informācija uzreiz pēc tās saņemšanas policijā netika reģistrēta. Līdz ar to šāda Valsts policijas rīcība nav bijusi atbilstoša tiesību normām.

[18] Tiesa konstatē, ka Valsts policijas darbinieki līdzpieteicējiem sniedza pretrunīgu informāciju par to, kurā institūcijā saistībā ar šo notikumu būtu jāvēršas – tika norādīts sākotnēji gan uz pašvaldības policiju, gan vēlāk uz „vides dienestu", nepasakot arī, kura konkrēti iestāde ar to domāta – Vides valsts dienests vai Valsts augu aizsardzības dienests, un neatbilst patiesībai Lēmumos norādītais, ka /pers. B/ tika izskaidrots, ka jāvēršas tieši Valsts augu aizsardzības dienestā.

Sarunā ar /pers. B/ viņam tika ieteikts arī pašam ņemt augsnes paraugus un nogādāt tos vides dienesta laboratorijā, un jau pēc tam vērsties ar iesniegumu policijā. Tiesas ieskatā šāds ieteikums acīmredzami neiztur kritiku – kaut vai tā iemesla dēļ, ka, nezinot, kādas ķīmiskās vielas ir tikušas izdalītas, persona bez zināšanām un speciāla ekipējuma, tās mēģinot savākt, sevi varētu pakļaut briesmām. Turklāt arī nosacījums, ka policijā būtu jāvēršas ar iesniegumu tikai pēc pozitīvu analīžu rezultātu saņemšanas, neizriet no tiesību normām. Tas ir arī pretrunīgs pats par sevi, jo nav saprotams, kālab būtu jāvēršas policijā, ja iespējama lokāla ķīmiska piesārņojuma gadījumā kompetentā iestāde ir vides aizsardzības nozares institūcija.

Saskaņā ar noteikumu Nr. 190 12. punktu pēc informācijas saņemšanas par notikumu, kura novēršana vai pārtraukšana ir citu iestāžu kompetencē, policija saņemto informāciju atbilstoši kompetencei nekavējoties nodod citai iestādei.

Tiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā policijai bija jānosaka kompetentā iestāde un jānodod tai informācija. Gadījumā, ja vides aizsardzības iestāde pieprasītu sniegt palīdzību konkrētās situācijas risināšanā, tad policijai būtu jārīkojas saskaņā ar tās sniegtajiem norādījumiem. Savukārt gadījumā, ja konkrētajā dienā ar šo iestādi nebūtu iespējams sazināties (notikums notika brīvdienā), tad policijai būtu jāreaģē, izbraucot uz notikuma vietu, kaut vai tā iemesla dēļ, lai būtu iespējams uz vietas novērtēt situāciju un iespējamo apdraudējuma līmeni, kā arī iegūt sākotnējo informāciju, veicot pārrunas ar notikumā iesaistītajām personām, noskaidrojot, piemēram, to, kāda viela tikusi lietota, kādos daudzumos u.tml.

No Lēmumiem izriet, ka neizbraukšanas faktu uz notikuma vietu Valsts policija attaisnojusi ar resursu trūkumu un neiespējamību izbraukt uz katru vietu, kurā notiek zemes apsaimniekošanas darbi ar ķimikāliju pielietošanu. Šajā sakarā norādāms, ka policijas pienākums nebūt nav bez ierunām pakļauties personu pieprasījumiem izbraukt jebkurā gadījumā, kad persona to subjektīvi uzskata par nepieciešamu. Kā jau tiesa norādīja, vispirms ir jānosaka iespējamā apdraudējuma līmenis personas drošībai. Ja to objektīvi nav iespējams izdarīt, neveicot izbraukumu uz notikuma vietu, tad izbraukums ir jāveic. Norādāms arī, ka Valsts policija konkrētajā gadījumā nav arī sniegusi tādas ziņas, kas norādītu, ka attiecīgās policijas struktūrvienības noslodze konkrētajā datumā, samērojot prioritātes, liedza iespēju veikt izbraukumu uz notikuma vietu.

Noteikumu Nr. 190 11. punkts arī noteic, ka, saņemot informāciju par notikumu, kurā policijas darbinieku ierašanās notikuma vietā nav obligāta vai nav nepieciešama, policija vienojas ar informācijas sniedzēju par attiecīgo pasākumu veikšanu bez policijas darbinieku klātbūtnes notikuma vietā. Iepriekš analizēto apstākļu dēļ konkrētajā gadījumā Valsts policijai nav izdevies pārliecināt tiesu par to, policijas darbinieku ierašanās notikuma vietā nav bijusi obligāta vai nav bijusi nepieciešama. Turklāt tiesai arī nav pamata uzskatīt, ka policija būtu vienojusies ar līdzpieteicējiem par attiecīgo pasākumu veikšanu bez policijas darbinieku klātbūtnes notikuma vietā, jo no lietas apstākļiem izriet, ka policija ir tikai sniegusi rekomendācijas, savukārt informācijas sniedzēju puse palikusi pie sava viedokļa, ka policijai būtu jāatbrauc, kas netika ņemts vērā.

Lietā nav strīda, ka informācija pēc tās saņemšanas netika nodota kompetentajai iestādei un ka netika veikts izbraukums uz notikuma vietu. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, tiesa uzskata, ka šāda Valsts policijas rīcība neatbilst tiesību normām.

[19] Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka izskatāmajā gadījumā Valsts policija nav pienācīgi reaģējusi uz līdzpieteicēju sniegtajām ziņām par iespējamu likumpārkāpumu un nav sniegusi palīdzību līdzpieteicējiem savas kompetences robežās.

Līdz ar to tiesa atzīst Valsts policijas faktisko rīcību par prettiesisku.

[20] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92. pantu un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) pārejas noteikumu 7. punktu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tiesa šajā spriedumā ir konstatējusi iestādes prettiesisku faktisko rīcību, kas izpaudusies kā bezdarbība, nereaģējot uz līdzpieteicēju izsaukumiem.

Minētā prettiesiskā faktiskā rīcība ir priekšnoteikums tam, lai tiesa varētu lemt par atlīdzinājuma piešķiršanu līdzpieteicējiem.

[21] Līdzpieteicēji lūguši atlīdzināt viņiem nodarīto nemantisko kaitējumu: /pers. A/ to novērtējusi 28 457,44 *euro* apmērā, bet /pers. B/ – 17 074,46 *euro* apmērā.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 8. panta 1. punktu nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

[22] Līdzpieteicēji zaudējumu atlīdzinājumu galvenokārt saistījuši ar viņu veselībai nodarīto kaitējumu, kas, kā var saprast no pieteikuma, saistāms ar ķīmiskās vielas izraisītu veselības stāvokļa pasliktināšanos.

Atlīdzināšanas likuma 6. pants noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas; cēloņsakarība nepastāv gadījumā, kad tāds pats zaudējums būtu radies arī tad, ja iestāde būtu rīkojusies tiesiski.

Tiesa uzskata, ka kaitējums līdzpieteicēju veselībai, kas, īpaši jāatzīmē, pats par sevi nav pietiekami konkretizēts, nevarēja rasties tieši Valsts policijas rīcības rezultātā un nekādā veidā nevar būt galvenais šādu seku izraisītājs. Pat ja policija būtu ieradusies notikuma vietā un noskaidrojusi, kāda viela un kādos daudzumos tikusi lietota, tas nevarētu radīt ietekmi uz personu veselības stāvokļa izmaiņām. Kaut arī varētu piekrist, ka iespējami pilnīgas informācijas iegūšana atvieglotu medicīniskās palīdzības sniegšanu, tomēr policijas bezdarbība neliedza līdzpieteicējiem vērsties pēc konsultācijas pie ārstniecības personām un noskaidrot, kāda būtu pareizākā rīcība arī gadījumā, ja nav precīzi zināma viela, ar kuru notikusi saskare, un tās koncentrācija dzīvesvietas apkārtnē (piemēram, vai lietojami kādi līdzekļi, kas varētu mazināt iespējamo kaitīgo efektu, kā noteikt situācijas bīstamību u.tml.).

[23] Līdzpieteicēji kā nemantiskā kaitējuma rašanās pamatu norādījuši arī apstākli, ka iestādes bezdarbība konkrētajā gadījumā radījusi viņos neuzticību policijai un nedrošības sajūtu.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 11. panta trešā daļu, ja ar prettiesisku faktisko rīcību privātpersonai ir nodarīts būtisks tiesību aizskārums, nemantiskā kaitējuma esība ir uzskatāma par pierādītu.

Tādējādi, lai būtu pamats lemts par līdzpieteicējiem nodarīta kaitējuma atlīdzināšanu sakarā ar viņiem nodarītām garīgām ciešanām, vispirms jākonstatē, ka līdzpieteicēju tiesību aizskārums ir būtisks.

Tiesa uzskata, ka tiesības saņemt palīdzību no tiesībaizsardzības iestāžu puses prettiesiska nodarījuma gadījumā ir būtiskas personas tiesības, ko garantē valsts. Līdz ar to līdzpieteicēju tiesību aizskārums vērtējams kā būtisks.

Ievērojot minēto, lietā ir konstatējams Atlīdzināšanas likuma 11. pantā minētais tiesisks pamats morālā kaitējuma atlīdzinājumam, jo ir konstatējams būtisks līdzpieteicēju tiesību aizskārums sakarā ar prettiesisko Valsts policijas rīcību, nereaģējot uz līdzpieteicēju izsaukumiem.

[24] Atbilstoši Augstākās tiesas judikatūrai, lai atlīdzinājums būtu atbilstīgs Latvijas Republikas Satversmes 92. panta izpratnē, tam ir jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim. Jēdziens „atbilstīgs atlīdzinājums" nozīmē, ka atlīdzinājumam ir jābūt taisnīgam. Atlīdzinājumam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas. Ar atlīdzinājumu var arī atturēt iestādi no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē. Turklāt jāņem vērā, ka, nosakot atlīdzinājumu, tiesa pauž valsts nostāju par aizskarto tiesību un paša tiesību aizskāruma nozīmīgumu. Tādējādi atlīdzinājums demokrātiskā un tiesiskā valstī nedrīkst būt nesamērīgi mazs (*sk. Augstākās tiesas 2015. gada 14. augusta sprieduma lietā Nr. SKA?266/2015 (A420470112) 5. punktu un tajā norādīto judikatūru*).

Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmā daļa paredz kritērijus, kas jāņem vērā, nosakot nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu: aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgums, konkrētā aizskāruma smagums, iestādes rīcības tiesiskais un faktiskais pamatojums un motīvi, cietušā rīcība un līdzatbildība, kā arī citi konkrētajā gadījumā būtiski apstākļi.

Tiesa ņem vērā, ka līdzpieteicēji ilgstoši atradās tiesiskas nenoteiktības stāvoklī, iekams viņu paziņojums par notikušo incidentu 2016. gada 20. augustā tika reģistrēts un policijā tika uzsākta faktu pārbaude administratīvā pārkāpuma lietvedības ietvaros. Turklāt tas noticis tikai pēc līdzpieteicēju vēršanās policijā ar rakstisku iesniegumu 2016. gada 30. augustā un, kā izriet no Lēmumiem, fakts reģistrēts Elektroniskajā notikumu žurnālā vien 2016. gada 8. septembrī). Tomēr izskatāmajā gadījumā svarīgs apstāklis ir arī tas, ka Valsts policijas bezdarbība notikuma brīdī nenoveda pie turpmākām neatgriezeniskām sekām, jo lietas apstākļi saistībā ar notikušo incidentu tika pienācīgā veidā noskaidroti un vainīgā persona tika saukta pie likumā paredzētās atbildības. Tas nozīmē, ka tika panākts tiesisko attiecību taisnīgs noregulējums, kam pašam par sevi ir jārada gandarījums līdzpieteicējiem un jāmazina policijas sākotnējās bezdarbības izraisītais negatīvais emocionālais fons. Papildus iepriekš minētajam, tiesa ņem vērā arī apstākli, ka Valsts policija nav sniegusi, tiesas ieskatā, adekvātu pamatojumu nereaģēšanai uz izsaukumiem, savukārt līdzpieteicēju rīcībā tiesa nesaskata līdzatbildību attiecībā uz nodarīto kaitējumu. Tiesa atzīmē arī to, ka tiesa lietā neatrod pietiekamus pierādījumus tam, ka Valsts policijas bezdarbība ir bijusi tīša, ar mērķi pasargāt no atbildības konkrētu personu.

[25] Ievērojot iepriekš minētos apstākļus, tiesa uzskata, ka izskatāmajā gadījumā atbilstīgs atlīdzinājums ir pienākuma uzlikšana Valsts policijai izteikt līdzpieteicējiem rakstveida atvainošanos.

[26] Tiesa konstatē, ka /pers. B/ samaksājis valsts nodevu par pieteikuma iesniegšanu tiesā (*lietas 18. lapa*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra noteikumu Nr. 85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13. punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 126. pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Līdz ar to samaksātā valsts nodeva ir piespriežama no Latvijas Republikas par labu /pers. B/ un tā jāatlīdzina no Valsts policijas līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 253. panta piekto daļu, 255. panta trešo daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt daļēji /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Valsts policijas faktisko rīcību, kas izpaudusies kā bezdarbība, nereaģējot uz /pers. A/ un /pers. B/ izsaukumiem 2016. gada 20. augustā.

Uzlikt par pienākumu Valsts policijai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas rakstveidā atvainoties /pers. A/ par nodarīto nemantisko kaitējumu.

Uzlikt par pienākumu Valsts policijai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas rakstveidā atvainoties /pers. B/ par nodarīto nemantisko kaitējumu.

Noraidīt /pers. B/ un /pers. A/ pieteikumu pārējā daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu /pers. B/ valsts nodevu 30 *euro* apmērā.

Tiesnesis R. Dončenko